

MONITORUL CULTURAL

Lunar arădean de informație culturală

Aprilie 2017

Acest număr este ilustrat cu lucrările artistului plastic

Rebeca Bălăceanu

Născută la 29 august 1997, în Arad. Absolventă a Liceului de Arte „Sabin Dragoi” din Arad și a Facultății de Arte și Desing din Timișoara. A participat la expoziții de grup, tabere de creație dar și la concursuri unde a fost premiată. e-mail: rebecutzab@yahoo.com

Rebeca Bălăceanu, *Cutremur săpunos*

Lunar arădean de informație culturală

Supliment al revistei de cultură „ARCA”
Anul XI, nr. 1 (80) – aprilie 2017

Director: Doru Sinaci

Redactor-șef: Ioan Matiuț

Colaborează: Rodica Colta, Adelina Stoenescu, Sorin Sabău,
Corina Huțan, Eugen Rogoian, Horia Truță, Adriana Sasu.

Prezentare artistică: Laurian Popa

Design: Filip Cenade

DTP: Călin Chendea

Corectură: Petre Don

Tipar: Tipografia TRINOM Arad

Editor: Centrul Cultural Județean Arad

www.ccja.ro

Responsabilitatea pentru conținutul textelor revine autorilor.
Redacția nu își asumă responsabilitatea pentru modificările survenite în
programul instituțiilor.

ISSN 2559 - 1126

ISSN-L 2559 - 1126

MONITORUL
cultural

„E bine să cinstim temelilele vechi, dar nu trebuie să renunțăm la dreptul de a mai începe ceva din temelii” (Goethe)

Ritmul schimbărilor din lumea de azi este din ce în ce mai alert. A ține pasul cu ele necesită informare și prospețime, deschidere spre nou, spre permanentele provocări ale vieții. Orice schimbare poate crea un anumit disconfort însă poate deveni și un stimul pentru noi experimente avantajoase.

Stereotipurile, obiceiurile, confortul personal și mentalitățile obtuze acumulate mai ales odată cu vârsta, induc o rezistență mai mică sau mai mare la schimbare. Conservatorismul agresiv este simptomul epuizării resurselor proprii, o dare cu capul de pragul se sus și o pierdere a contactului cu contemporaneitatea. Dar nu neaparat vârsta este vinovată de această captivitate în anacronism și rigiditate. Motivația vârstei este infirmată de multe exemple strălucite cum este cel al filozofului centenar Mihai Șora, un intelectual activ, mereu proaspăt în gândire și idei sau a regretatului academician Solomon Marcus care la 89 de ani vorbea despre agresiunea conservatorismului din învățământul românesc asupra elevilor și propunea reforme radicale.

În cultură, disputele generaționiste au fost cele care au marcat schimbări de paradigmă și abordare. Toate acestea sunt firești până la punctul în care rezistența la schimbare ia forme agresive și devine represivă. Pentru că atunci când cearta ajunge la public, imaginea și așa subredă a artelor creative se clatină serios. Prejudiciul de imagine se pare că nu mai interesează pe nimeni atunci când vanitățile și orgoliile iau locul lucidității, respectului reciproc și interesului de breaslă. Beția puterii personale sau de grup este o tentație care naște monștri acolo unde reușește să viruseze. Înțelepciunea practică presupune o anumită „artă a conversației” în care argumentul, critica obiectivă și spiritual colocial sunt căi și mijloace de armonizare a opțiunilor, de traversare a conflictelor.

Cei care se iluzionează că pot să stingă după ei lumina, riscă să devină din beneficiari, victime ale schimbării.

Ioan Matiuț

Ofertă bogată de evenimente

Pentru anul 2017, calendarul Centrului Cultural Județean Arad este unul bogat în evenimente, proiecte și activități, cât și în manifestări noi, culturale, sportive sau cu scop educațional, care să mărească atractivitatea ofertei.

Activitățile incluse în calendar sunt destinate tuturor arădenilor, fiind centrate pe cultură și istorie, sport și tineret, spiritualitate și educație. Proiectele, evenimente și activitățile care s-au bucurat în ultimii ani de succes, devenind tradiție, se vor regăsi și anul acesta în calendar, urmând a se grupa în diverse forme de manifestare culturală, sportivă sau cu scop educațional.

Pe tot parcursul anului vor fi lansate noi producții editoriale, vor fi organizate spectacole, expoziții, tabere de creație, concursuri, simpozioane și vor fi susținute conferințe culturale în seria „Întâlniri cu personalități ale vieții culturale românești”.

Nu va lipsi nici tradiționalul Teatru de Vară „Ethos”, aflat la ediția a V-a. La fel ca în fiecare an, după cum s-a obișnuit publicul, spectacole de excepție și nume mari ale scenei teatrale și muzicale din România vor urca pe scena din curtea Centrului Cultural Județean Arad, în fiecare săptămână.

Evenimentele anului 2017

Printre proiectele Calendarului 2017 putem menționa: Festivalul de spiritualitate și artă sacră românească „Filocalia”; Festival Itinerant Sărbătoarea Vinului în Podgoria Miniș-Măderat, ed.

a-IX-a; Festivalul Vânătorii; Programul „Școala de Vară” cu numeroase module de instruire, precum: teatrul, pictură, dans modern, dans popular sau atelierul de artizanat ecologic; Conferință internațională „Aspecte etnografice în cultura slovacilor din Ținuturile de Jos”; Concurs de Teatru „Scena Fest”; Festivalul Muzical Pentru Copii „Steluța de Cristal”; Festivalul muzical „Pop Star”; Festivalul-concurs „Floare de pe Criș”, ed. a XXIII-a; „King of the Hill Tournament”, ediția a V-a; Festivalul Părădăicilor; Nedeia Țării Hălmeagului; Sărbătoarea Câmpenească „Întâlnirea codrenilor”; „Moneasa Mountain Bike Maraton”; Supermaratonul Arad-Bekes și retur; „Arad Bike Race”; „Raliul Aradului” – Campionat Național; Concurs de Canto și Teorie „Nicolae Brânzeu”; Colocviul Național al Revistelor de Cultură, ed. a IV-a; Caravana Teatrelor de Păpuși și Marionete prin județul Arad; „Praznicul de Pită Nouă” de la Pecica și de la Beliu; Cupa Orașului Sebiș la călărie, ediția a II-a; Festivalul Internațional de Artă „Theatrum mundi”, ed. a XIII-a; „Nedeia de la Tăcășele”; „Târgul de fete” de pe Muntele Găina; „Parada Clătitelor”; Festivalul-concurs de folclor „Sofia Preda”, ediția a II-a; Supermaratonul Arad-Bekescsaba și retur, ed. a XX-a; Festivalul de muzică ușoară „Sebiș”, ed. a XVIII-a; Sărbătoarea „Bizere”, ed. a IX-a; Spectacol aniversar „Sânzienele, trei decenii de activitate”; Festival-concurs județean de folclor „La Izvoare – cântece, jocuri și obiceiuri populare din vatra satului arădean”, ed. a VIII-a; „Târgul Meșterilor Popolari și Parada Portului Tradițional”; „Festivalul Concurs al Cântecului Popular din Țara Zărandului”; „Festivalul Ceaunelor” de la Moneasa; Festivalul Itinerant „Sărbătoarea Vinului în Podgoria Miniș-Măderat”; „Comemorarea Eroilor de la Păuliș”; „Festivalul Vânătorilor” de la Bata; „Sărbătoare la Țebea”; „Zilele Culturii Maghiare”; Festivalul Internațional de Teatru Tânărcofon pentru Tineret „Amifran”; Sărbătorirea Zilei Naționale a României la 1 Decembrie; Festival Itinerant „Caravana Tradițiilor de Iarnă”; „Mesagerii Nașterii Domnului”, Trubaduri prin castelele și cetățile județului Arad – Caravana de Vară, Turneul Internațional de Tenis „Trofeul ILIE NĂSTASE” ș.a.

SFINTELE PAȘTI – semnificații, simboluri, hrană rituală

Sărbătoarea Sfințelor Paști nu are o dată fixă. Anual bisericele ortodoxă pe de o parte și catolică și protestantă pe de alta stabilesc, în urma unor calcule data Paștilor, care trebuie să fie într-o duminică, după echinocțiu de primăvară și după luna plină. În plus, la ortodocși Paștele nu putea să cadă odată cu Paștele evreilor. Calculul diferit face ca, de cele mai multe ori, Paștele ortodox și cel catolic-protestant să cadă la date diferite. O altă regulă este la catolici și reformați Paștele se ține între 23-25 aprilie, pe când la ortodocși poate să cadă și în mai.

Valoarea de omen a sărbătorii

Învierea Domnului, celebrată anual, are la fel ca și Nașterea Domnului, o valoare de omen, prin activitățile desfășurate și prin credințele legate de prima zi de Paști, zi cu putere formatoare, zi de cunoaștere.

Construită pe vechiul arhetip al morții și reînvierii (pătimile lui Hristos, euharistia, moartea și Învierea) sărbătoare are o semnificație cosmogonică, de început. Această semnificație, la care se adaugă repetabilitatea anuală, întreține speranța credincioșilor în învierea trupului.

Hrana rituală

Între alimentele rituale care nu pot lipsi de pe masa de Paști a creștinilor, care trebuie consumate obligatoriu, conform rânduielii, pe primul loc se află *ouăle de Paști*, cu o simbolistică bogată ce trimite spre ideea de germene, de realitate primordială. În legătură cu culoarea roșie a acestora în spațiul românesc circulă o serie de legende, care au generat noi semnificații apocrif-creștine, pe lângă cele inițiale.

Consumul lor nu este unul obișnuit, ouăle se ciocnesc, conform unui mic scenariu, într-un anumit fel. Nu se pot ciocni decât cap cu cap și dos cu dos. Cei doi, în momentul când ciocnesc spun primul „Hristos a înviat!” la care al doilea răspunde „Adevărat că a înviat”, marcând astfel statutul sacral al consumului.

Alături de ouă, de pe masă nu putea lipsi nici *Colacul de Paști*, rotund, împletit din trei și în unele locuri înconjurat cu cunună.

Alături de acest colac, trebuie să menționăm și cele 7 pâini rituale, numite în această zonă „paști” sau „păștițe”, pregătite de prescurărișă în Miercurea Mare, sfințite în biserică în Joia Mare și consumate colectiv în biserică în ziua Sfințelor Paști.

În sfârșit, consumul cărnii de miel, practicat în zonă mai ales de români și de sârbi reprezintă o formă de împărtășire din trupul lui Hristos, mielul fiind prin blândetea, inocența, puritatea sa, încă de la începutul creștinismului, un simbol fundamental al lui Hristos.

Datini

În Sepreuş, dimineața de îndată ce se făcea ziuă, pruncii mergeau „la pițurat” după ouă. Ei intrau în casă spunând „Am venit a pițura” iar oamenii le dădeau ouă, colac, plăcintă

În Macea era în trecut rânduiala, ca, după ce se întorceau de la Învier, oamenii să se spele pe față cu apă în care puneau bani și ouă roșii, pentru frumusețe și sănătate. În alte sate (Șeitin, Socodor, Șimand) acest spălat ritual se făcea dimineața, înainte de a merge la Sfânta Liturghie. În Bodroglu Vechi se spălau fetele, femeile și copiii.

În Secusigiu, dimineața copiii duceau pe la rude și vecini de pomană colaci, ouă roșii și lumânări.

Datina era ca la Sfânta Liturghie toți să meargă în haine noi, odinioară lucrate în casă în perioada postului. În Mișca fetele de 14-15 ani acum se așezau pentru prima oară în rândul femeilor. Ele purtau odinioară pe cap un barșon, iar părul împletit într-un coc este acoperit cu o *ciapță cu obligație*.

Prețutindenii, cei care s-au spovedit primeau de la preot la sfârșitul liturghiei *păștițe*.

O altă datină românească, generală, este ciocnirea ouălor în curtea bisericii de către copii și tineri „p-a dusa” (Șimand, Chișineu-Criș, Macea, Bodroglu Vechi etc.). Oul spart era câștigat de cel cu oul mai tare. În Moroda, copiii ciocnesc ouăle „pe mâncate” sau „de-a mâncatelea” iar feciorii dădeau cu banul în ou. Dacă oul se spărgea îl lua cel cu banul, dacă nu se spărgea lua banul cel cu oul.

Prețutindenii, masa de Paști este una bogată. În Bocsig, se mănâncă supă de tăiței, sarmale, friptură de miel, cozonac cu mac și brânză, prăjituri. În Bodroglu Vechi, pe masă se așeza coșul cu ouă și colacul. Meniul de Paști era compus din ciorbă de miel sau „*zupă*” de găină/ curcă, cu tăiței, sarme, friptură de miel, pasăre sau porc, coardă cu nucă și cu mac.

Mai recent, după obiceiul ungarilor din Pecica și bodroganii au început să fiarbă și șuncă.

Prețutindenii, la începutul mesei toți ciocneau ouă. În satul Dulcele ouăle erau împărțite de bătrâna casei, care le dădea zicând „Pomană pentru morții!”, iar cel care le primea zicea „Dumnezeu să le primească”.

Dr. Rodica Colta

Motii crișeni și târgurile din județul Arad (I)

Perioada de la sfârșitul secolului al XVIII-lea și prima jumătate a secolului al XIX-lea este perioada de maximă înflorire a târgurilor. Marfa circulă, la fel și oamenii. Cei de la munte merg cu produsele lor spre câmpie, iar cei din câmpie, mai statici, încep să depindă de schimbul sub formă de troc sau direct în bani, de produsele muntenilor. Participarea la târguri, schimburile de mărfuri, testarea pulsului piețelor, schimbul de informații și nu în ultimul rând câștigul, iluminează. Alături de reforma învățământului prin care accesul la educație pătrundea în cele mai izolate sate, participarea la târguri deschide mințile. Muntenii ies din izolarea lor, produc mai multă marfă pe care o valorifică din târg în târg, ajungând până la Curtea de la Viena.

O prezență permanentă la târgurile din județul Arad o constituiau motii crișeni. Practicarea comerțului de către această parte a populației avea scopul de a îmbunătăți bugetul familial. Într-o zonă săracă, cu pământ care nu produce aproape nimic, singura soluție de a-și procura cele necesare „traifului vieții”, cum spun ei, era plecatul „în țară” sau „în jos” cu căruțele pline de poame, de produse din lemn, oale de pământ, var, produse de fierărie etc. Se poate vorbi despre adevărate sate specializate în asemenea produse. Câteva exemple: – în sudul județului

*"A plecat motul la țară
Cu doniți și cu ciobară
Și cu tocuri de rășină
Să le deie pe fărină."*

Bihor (Depresiunea Beiușului) existau sate cu meșteri specializați în făcutul oalelor de pământ: Leheceni, Săliște de Vașcău, Cărpinet, Criștioru de Jos, Lelești¹, în arderea varului – Izbuc, Călugări; în produse de fierărie (topoare mai ales) – Vârzarii de Jos. În județul Arad, sate specializate în făcutul furcilor din lemn – Avram Iancu; oale de pământ – Hălmăgel, Hălmăgiu, Tărnăvița; în mături și poame uscate – Vidra, în obținerea mangalului (a cărbunelui din lemn) – Hălmăgel, Lușoara, Sârbi, Brusturi, Troaș; în șube de postav și curelărit – Buteni. În județul Hunedoara – în oale de pământ – Obârșa, Tomești; în spete pentru războiul de țesut – Rășculița; în produse din lemn – Bulzești. Nu trebuie uitați motii din Munții Apuseni cu produsele lor din lemn și tot cu produse din lemn, lăzi de zestre, cei din satul Hășmaș (jud. Arad) – de la poalele Munților Codru Moma și cei din Nadăș – din Munții Zărandului.

Drumurile lor „în jos” nu ocoleau târgurile. Cei din satele din sudul județului Bihor (Depresiunea Beiușului) plecau pe următorul traseu: Vașcău – Beiuș – Holod – Tinca – Salonta – Chișineu Criș – Arad – Timișoara – Lugoj – Caransebeș sau Vașcău – Criștioru de Jos – Vârfuri – Hălmăgiu – Brad – Deva – Orăștie sau Vașcău – Vârfuri – Buteni – Șilindia – Sântana – Arad – Timișoara.² Cei din estul județului Arad și din Hunedoara mergeau pe traseul Brad – Hălmăgiu – Vârfuri – Buteni – Ineu – Pâncota – Șiria – Arad – Timișoara – Caransebeș sau de la Arad o luau spre Oradea și Carei.

Transportul se făcea fie cu calul (marfa era încărcată direct pe cal), fie cu căruța. La târgurile apropiate marfa putea fi transportată și direct de către oameni, în spate. Cu timpul au apărut cărauși care transportau produsele (mai ales ale olarilor și fierarilor) la târg, contra cost. Plata se făcea de obicei în produse.

Uneori se formau adevărate caravane de căruțe ale olarilor (se ajungea și până la 10 căruțe) care stabileau un traseu comun când se îndreptau spre târguri. Foarte importantă era în acest sens înțelegerea făcută dinainte între ei, când stabileau târgurile la care să se oprească, pe rând, doar câte doi, pentru a nu-și face concurență.³

(va urma)

Sorin Sabău

NOTE:

¹ A. Chiriac, *Transportul și desfacerea produselor provenite din satele cu meșteșugari specializați în olărit și fierărit din Depresiunea Beiușului*, în „Biharea”, vol. VII-VIII, Oradea, 1980, p. 215

² *Ibidem*, p. 337

³ *Ibidem*, p. 218-219

Pictorul Corneliu Minișan

Pictorul Corneliu Minișan (n. Nerău, 1885 - m. Arad, 1952), este un artist a cărui creație a mers pe linia tradițională a impresionismului românesc. Personalitatea sa din domeniul picturii se remarcă mai ales prin larga paletă de nuanțe, adevărat izvor al bogatelor expuneri coloristice. A urmat școala primară din Cenad, apoi liceul din Debrețin, Pedagogia de stat la Sighetul Marmației iar în final, la Viena – Școala de artă grafică și plastică. După terminarea studiilor s-a stabilit la Arad, în cartierul Drăgășani, unde a locuit la mai multe adrese pe străzile: Mihai Vodă, Cantacuzino și Badea Cârțan. A lucrat mult, fiind prezent în peste 60 de expoziții în București și mai multe orașe din Transilvania, Serbia, bucurându-se de succese meritate. Atras de peisajul în-sorit, Cornel Minișan a fost un remarcabil interpret liric, creând atmosferă renașcentistă. Maestru al peisajelor diafane, pătrunde de sensibilitate fină, precum și prin subiectele de natură moartă, Corneliu Minișan, a creat veritabile înfăptuiri artistice, care în structura lor esențială mențin generosul fond scos din natură, dar înobilat cu valoarea originală a talentului și personalității sale.

Un eveniment, aparent banal, avea să pună însă capăt prestigioasei sale activități artistice lăsând un gust amar, artistului și numeroșilor săi admiratori.

Astfel, în primăvara anului 1948, ziarul local „Patriotul”, publica câteva consemnări inspirate din expoziția personală de pictură Corneliu Minișan, deschisă de curând în saloanele Palatului Cultural. Cronică, nesemnată, era profund tendențioasă și scrisă în stilul proletcultist al vremii. În esență era respinsă marea moștenire culturală datorată îndelungatei cariere artistice și talentului robust a pictorului, care până la acea dată i-au adus multă strălucire. Era astfel pus la index, ca fiind lipsit de valoare, ba chiar dăunător, (încă) unul din artiștii importanți ai Aradului, aflat în amurgul vieții (63 de ani). A fost ultima sa expoziție, artistul sfârșind plin de amărăciune în 1952.

Iată ce spunea cronicarul anonim:

„Încă de la intrare, am putut constata că C. Minișan, a încercat să prindă în temele sale, unele aspecte ale vieții noi ce freamătă, în țara noastră, încercând să transpună în culori teme ca: Batoza de la Hălmagiu, Batoza de la Bonțești, Munca la pădure, Culesul fânului. Dar felul în care a reușit pictorul să ne prezinte temele sale, felul de a le rezolva pe pânză, arată că n-a înțeles aproape nimic, din noua atitudine a țaranului muncitor,

Corneliu Minișan, Icoana Peisaj în lunca Mureșului

care a căpătat pământ din pământul moșierului, n-a înțeles că țaranul muncitor, se comportă și muncește altfel, acum, când se simte stăpân, pe pământul smuls prin luptă unită a clasei muncitoare și a țăranilor muncitori din mâna moșierului.

Minișan folosește munca la batoză, sau munca la tăiat lemne în pădure, drept pretext pentru rezolvarea problemelor sale coloristice. Omul este redus la un simplu apendice al peisajului și culorii. În tablourile: Batoza de la Hălmagiu și Batoza de la Bonțești, oamenii sunt simple pete de culoare, cu totul inexpressive, iar în tabloul Munca în pădure, activitatea omului nefiind adâncită, ne sunt înfățișate tăietori de lemne cu gesturi teatrale, spectaculoase dar lipsite de conținut real.

Nicăieri, în pânzele lui Minișan nu se poate vedea omul stăpân pe uneltele sale, omul plin de încredere și vigoare, în luptă cu natura, omul care simțindu-se stăpân muncește cu dragoste și avânt. Putem trage concluzia că pictorul Minișan, a încercat să prindă ritmul nou al vieții de la țară, însă neadâncindu-l, nu-i cunoaște sensul și deci n-a făcut decât să ne prezinte niște tablouri lipsite de conținut real, care nu servesc în nici un caz luptei clasei muncitoare și a țăranimii muncitoare pentru o viață mai bună.”

Astăzi, Corneliu Minișan, este unul din cei mai bine cotați pictori arădeni, atrăgând atenția prin claritatea, luminozitatea și culorile diafane ale tablourilor. O stradă în Arad îi poartă numele.

Horia Truță

Cofetari și cofetării din Arad – colecția Ioan Gui

(Arad, str. N. Lenau 3)
Muzeul se poate vizita la cerere
Telefon 0257 278 371

„Prin acest muzeu, doresc să aduc un omagiu meșterilor cofetari arădeni care, prin strădania lor și-au ridicat meseria la rang de artă”, Ioan Gui (maestru în arta culinară)

Cofetăria Königstorfer, str. Lucian Blaga, nr. 2

Cofetăria Matzky, Arad

Maestru Ioan Gui în muzeu

Întreg spațiul expozițional încearcă să reproducă, într-o formă esențializată, un atelier de cofetărie interbelic. Sunt prezente: mașini de măcinat mac, zahăr și nucă, de bătut albuș, de fabricat înghețată, de produs dropsuri, de tăiat staniol; forme pentru ciocolată, marțipan, biscuiți, torturi, prăjituri, turtă dulce, înghețată și bomboane; mese de lucru; instrumente de măsură și diferite scule. De asemenea, în expoziție sunt prezente fotografii din atelierelor și cofetăriile arădene, de la expoziții și întruniri mondene, documente profesionale, caricaturi.

Prima atestare documentară a unui meșter turtelar din Arad, apare în conscripția imperială din anul 1746, pentru ca un secol mai târziu, în 1845, turtelarii arădeni să obțină noi privilegii

de breaslă. Industrializarea din a doua jumătate a secolului al XIX-lea și de la începutul celui următor se regăsește și în dezvoltarea artei cofetăriei din Arad. Primul produs fabricat în serie a fost ciocolata, au urmat biscuiții, turta dulce și bomboanele.

În ciuda mecanizării unor faze din procesul tehnologic, calitatea dulciurilor era dată de rafinamentul meșterului cofetar. În Arad, în perioada interbelică, au activat meșteri de excepție: Suciu, Orban, Wild, Königstorfer, Klemens, Knot, Drifin, Rîmniceanu, Melici, Palotasi, Nagy, Vasar, Szilagy, Trattner, Nădăban, Crișan, Fritz, Pfaffenrat, Vraniță, Rotaru, Dițu, Sisa, Karoly, Grusinscy, Butuc, Schmidt, Chemca, Gyorfy, Rakóczy – expoziția fiind dedicată acestor maștri.

Catalogul expoziției Cofetari și cofetării din Arad, autor Ioan Gui (maestru în arta culinară), editat de Complexul Muzeal Arad, este în curs de publicare, cu sprijinul financiar al Consiliului Județean Arad.

*Adelina Stoenescu
Complexul Muzeal Arad*

Calendarul expozițiilor din luna aprilie – Complexul Muzeal Arad (organizator)

- Expoziție *Kinema Ikon* la Muzeul de Artă Arad (curator Călin Man)
- Expoziție de pictură Sorin Nicodim la Muzeul de Artă Arad, 4-23 aprilie (curator Adrian Sandu)
- Târg pascal la Muzeul Orașului Lipova, 10-15 aprilie (coordonator proiect Corina Dubeștean)
- Expoziție de grafică Margareta Simo la Muzeul de Artă Arad, 24 aprilie-15 mai (curator Adriana Pantazi)

Calendarul expozițiilor găzduite de Complexul Muzeal Arad, aprilie 2017

- Expoziție de carte veche la Sala „Clio”, 25 martie-10 aprilie (Biblioteca Județeană „AD Xenopol” Arad)
- Expoziție de artă plastică *Salonul de primăvară* la Sala „Clio”, 11-20 aprilie (CAPIAA)

Expoziție de fotografie *Salonul Asociația Foto Film Video Voivodina, Novi Sad, Serbia* la Sala „Clio”, 21 aprilie – 30 aprilie (Fotoclub Arad)

Povestirile mameibătrîne

După *Mierla neagră*, care mi l-a dezvăluit pe Țuculescu, Scriitorul, am descoperit *Povestirile mameibătrîne*. Roman savuros, cu gust patriarhal, încărcat de semnificații, cum n-am mai citit niciodată.

Petra. Sat ardelean, aparent uitat de lume, străjuit de dealuri și locuit de oameni care se știu între ei. O mare familie, nu neapărat fericită. Dar nici tristă, în esență.

Mamabătrînă. Bunica Ditei, partenera autorului, octogenara pe care cei doi o vizitează periodic. O bunică hătră, captivă în propria bătătură, dornică de prezența cuiva căruia să-i povestească. Să-și mângâie amintirile. Nimic surprinzător în faptul că Radu Țuculescu îi devine, timp de cinci ani, fidel ascultător. Mamabătrînă? Nu e un povestitor oarecare, ci unul care citește *Maestrul și Margareta*, a lui Bulgakov, *Câinele din Baskerville*, a lui Conan Doyle sau *Colț alb*, de Jack London. Nicio mirare, deci, când bătrâna îmblânzește

cuvântul, făcându-l poveste. Observator de calibru, nu i-au scăpat întâmplările, dar nici senzațiile, mirosurile, gesturile, seva lor, tot ce le-a înconjurat odinioară.

Limba maghiară. Sau limba în care povestea mamabătrînă. O limbă cunoscută parțial de autor, drept care putem să ne imaginăm că tot ce n-a înțeles, a transformat el însuși în înțelesuri. Se întâmplă însă ca Țuculescu să nu distrugă nimic din construcțiile mameibătrîne. Dimpotrivă, a înnobilat. Cum altfel să fi scris un capitol ca „Nunta”, esență de erotism, senzualitate, dans, nebunie, în care sunt dezbrăcate și reunite toate personajele feminine din carte, dintre care unele trăiseră exclusiv pentru a „încălzi aerul din jurul lor”, pentru a-l face „să aibă orgasm”.

Numele personajelor. Transformate, înadins, doar în prenume. Hermantibi o fi fost Herman Tibi; Hermankati, nevasta cu care a trăit certat zeci de ani – Herman Kati; Totianoș – poate, Tot(h) Ianoș; Hudinela, vrăjitoarea – poate, Hudin Ela. Și alții. Dar și Margolili, femeia ofertantă, a cărei dispariție o uscă pe picioare pe Rusoaica din Irkutsk și lasă satul cu o crimă neelucidată (o fi fost crimă?) sau Rozamunda, femeia bărbat,

castratoarea așezării, veșnic însoțită de un cuțit sau preotul afemeiat, poștașul bețiv, dependent de iapa Ema, toate personajele laolaltă au fost menite să contureze portretul unei așezări parcă acoperite cu o cupolă de misticism, respirând un aer de real amestecat cu fantastic, într-un perimetru aparent uitat, dar atât de viu în spatele pereților fiecărei locuințe.

Romanul este o cascadă de motive mustind de culoare locală de sat ardeleanesc, de haz, de sexualitate, de credință în existența unor forțe supranaturale și în posibilitatea omului de a comunica direct cu ele, toate pigmentate cu un precursor al tuturor nebuniilor, întruchipat de „motanul cu cravată roșie care a ascuns luna”; după el, orice scenă imaginată sau talmăcită aiodoma de Țuculescu este de domeniul fantasticului, incredibilă, frizând alienația.

O carte de stare. Ieși dintre pagini ca dintr-un labirint, emoționat, impresionat, aproape gătit de plăcere. Și emoție. Privești apoi în jur și vezi oamenii cu ochi curioși, gândind despre fiecare în parte povești neștiute, ascunse de aparenta lor normalitate. Și-ți dorești să fie ca la Petra, unde secretele erau știute și vorbite și unde un motan halucinant, vornic al neobișnuitului, anunță, prin simpla apariție, schisme covârșitoare în comportamentul oamenilor.

Îmi închipui Petra și oamenii din sat ca pe niște exponate într-un muzeu. Prin fața cărora aș vrea să trec, fără să le ating, dar să le identific și să-mi continui, în gând, cartea. Unele cărți n-ar rebui să se termine niciodată.

Eugenia Crainic

MONITORUL
cultural

Rebeca Bălăceanu, *Cutremur săpunos*

„Steluța de Cristal”, ediția a VIII-a

Festivalul-concurs „Steluța de Cristal” va avea loc în data de 4 aprilie, în Sala Festivă a Centrului Cultural Județean Arad, evenimentul fiind dedicat celei

mai tinere generații de interpreți ai genului pop, constituind un **preambul la Festivalul „Pop Star”**. Premiile vor fi acordate la nivelul fiecăreia dintre cele trei secțiuni de concurs iar **trofeul festivalului** va fi decernat celui mai bun dintre cei buni.

Tudor Gheorghe revine la Arad

Artistul revine la Arad, la Teatrul Clasic „Ioan Slavici”, în data de 7 aprilie, începând cu ora 19.00, cu spectacolul *Îndrăgostiți fără noroc*. „Deși titlul te îndeamnă

către nostalgie și tristețe, spectacolul este plin de viață și de forță, de speranță. Nu e un spectacol trist, leșinat. (...) Ideea spectacolului pe care îl propun acum mi-a venit de la precedentul croit în jurul iubirii — *Declarație de dragoste*. Am realizat atunci că sentimentul acesta de iubire i-a aprins, i-a îmbolnăvit pe majoritatea poezilor. Toți au scris despre iubire, în diverse etape ale sentimentului acesta. Dar, cea mai aleasă poezie a lor e aceea când se simt singuri, când îi părăsesc iubirile. Și atunci, găsim la ei poeme de amărăciune, de tristețe, de disperare în clipa în care au fost neînțeleși în sentimentul lor de iubire. Probabil că li se trage de la tatăl lor și al nostru — dl. Eminescu, cel care a scris cele mai frumoase poeme. Le-a scris în clipa în care Veronica Micle nu răspundea amoarei lui” — spunea Tudor Gheorghe într-un interviu.

Începând cu acest concert, Tudor Gheorghe va aduce o schimbare „de sound” în spectacolele sale în sensul că sunetul clasic dat de instrumente de suflat calde precum clarinet, flaut sau oboi va fi combinat cu sunetul modern pe care îl redă o chitară electrică sau o chitară bass, dar și sonoritatea mai specială a pianului și percuției. Compusă de maestrul Tudor Gheorghe și orchestrată de dirijorul Marius Hristescu, muzica spectacolului

Îndrăgostiți fără noroc va fi interpretată de soliști din toată țara: chitară electrică — Alexandru Amarii, chitară bass — Bogdan Drăniceanu, clape (pian) — Dorinel Vasile, Drums — Alin Nicu, flaut — Emeke Vajas, oboi — Dan Mesaros, clarinet — Eniko Tatar, percuție — Sami Lupean, vioară I — Albert Vajas, vioară II — Schwartz Timea, violă — Laurențiu Mihaly, violoncel — Marian Marica.

Corina Huțan

Rebeca Bălăceanu, *Punctele cardinale (direcții și nonsensuri)*

Rebeca Bălăceanu, *Zburăm printre forme*

7 aprilie // Dj Kool and the Gang&Plasmic Records@ABC

Pe 7 aprilie, la ABC, vor mixa Dj Kool, Clarkent, Cristina și Bibi. Dj Kool, cap de afiș - Robert Antal, din Pecica, a „început cu muzica” în anii 90, ducându-și muzica electronică atât în țară, cât și în străinătate. Celorlalți le voi menționa doar stilul muzical pe care îl interpretează. Clarkent - Tehno house și Minimal, Cristina - Tehno, Minimal, Tribal, Bibi - House, Deep.

21 aprilie // Level up Snuff@Biker's Inn

O frumoasă colecție de muzică electronică va fi expusă pe 21 aprilie la Flex Biker's Inn, începând cu ora 22. Opt deejay vor mixa în fața noastră la party-ul *Level up Snuff*, la care biletele de intrare vor costa zece lei până la ora unșpe jumătate și cincisprezece după.

Aceștia sunt: Boogeyman - Drum an Bass, din Aveiro, Portugalia; Spit - Dub, Grime, Deep dark, Minimal, Riddim, din Cluj-Napoca; Noxious - Neurofunk, Drum and Bass, din Alba-Iulia; Minnie - Newcomer; H-tron, KillCode, B:Hex, MEKplayer - toți din grupul Level.

27-30 aprilie // Festivalul Științelor Umaniste III

La finalul lunii va avea loc și Festivalul Științelor Umaniste, aflat la ediția cu numărul trei. Anul acesta, tema principală a discuțiilor va fi răul. Sub genericul „Despre rău”, în cadrul festivalului vor vorbi o serie de personalități de marcă ale literaturii și filozofiei românești, dar și oameni din alte domenii.

Printre primii confirmați se numără Augustin Ioan, arhitect, ce va vorbi despre „Lumină, absența ei și spațiul sacru” și Cristi Puiu, regizor, ce va fi și el prezent în perioada 27-30 aprilie la Arad.

Internatonal Jazz Day IV

Aflat la a patra ediție, micul festival de jazz de la Arad, prilejuit de Ziua Internațională a Jazz-ului (30 aprilie) a reunit în edițiile precedente artiști din România și Ungaria, printre care Arcus Trio, Claudia iuga, Sebastian Spanache Trio, Peet Project, Zolbert, Mario&The Teachers și alții.

THELONIOUS MONK
INSTITUTE OF JAZZ

Anul acesta, la data scrierii (20 martie) încă nu era confirmată 100% ediția a patra a evenimentului, însă există semne îmbucurătoare că aceasta se va desfășura în ultimul weekend al lunii aprilie.

Eugen Rogojan

MONITORUL
cultural

Rebeca Bălăceanu, *Pisica Năzdrăvană*

Teatrul Clasic „Joan Slavici” Arad program – luna aprilie 2017

Sâmbătă, 1 aprilie 2017, ora 19.00 – Sala Mare
Revizorul de N.V. Gogol
Regia: Laurian Oniga

Duminică, 2 aprilie 2017, ora 19.00 – Sala Studio
Reunificarea celor două Corei de Joël Pommerat
Regia: Radu-Alexandru Nica

Joi, 6 aprilie 2017, ora 19.00 – Sala Mare
Perplex de Marius von Mayenburg
Regia: Theodor Cristian Popescu
Spectacol nerecomandat tinerilor sub 16 ani!

Sâmbătă, 8 aprilie 2017, ora 19.00 – Sala Studio
Orașul nostru – Scenariu adaptat după piesa lui Thornton Wilder
Regia: Cristian Ban
Spectacol nerecomandat tinerilor sub 14 ani!

Duminică, 9 aprilie 2017, ora 19.00 – Sala Studio
Iubirea la oameni de Dmitri Bogoslavski
Regia: Vlad Massaci, scenografia: Andu Dumitrescu

Joi, 13 aprilie 2017, ora 19.00 – Sala Studio
Al tău vechi, Caragiale! – Momente și schițe, scrisori către Vlahuță de I.L. Caragiale
Regia: Valentin Voicilă

Joi, 27 aprilie 2017, ora 19.00 – Sala Mare
Aproape de tine, încă! – adaptare după *Almost, Maine!* de John Carians
Regia: Antonella Cornici

Sâmbătă, 29 aprilie 2017, ora 19.00 – Sala Mare
Take, Ianke și Cadîr de Victor Ion Popa
Regia: Laurian Oniga

Duminică, 30 aprilie 2017, ora 19.00 – Sala Mare
Gaițele de Alexandru Kirițescu
Regia: Laurian Oniga

Adriana Sasu

MONITORUL
cultural

Rebeca Bălăceanu, *Peripețiile lui Alfred*

Agenda Centrului Cultural Județean Arad – aprilie 2017

- **„Sebiș Enduro Challenge”**
Sebiș, 1-2 aprilie
Asociația Club Sportiv „Lion Racing Team”
Organizatori: Consiliul Județean Arad, Centrul Cultural Județean Arad
- **Concursul Regional de Matematică „Memorialul Traian Lalescu”, ediția a XXXI-a**
Arad, 31 martie - 2 aprilie
Organizatori: Inspectoratul Școlar Județean Arad, Consiliul Județean Arad, Centrul Cultural Județean Arad
- **Workshop: Consilium Semestrae- Nașterea Naturală, ediția a IV-a**
Arad, martie - aprilie
Organizatori: Universitatea de vest „Vasile Goldiș” Arad, Consiliul Județean Arad, Centrul Cultural Județean Arad
- **Diversitate și Unitate în Credința Creștină**
Arad, aprilie-octombrie
Parohia Bisericii Reformate Arad-Centru
Organizatori: Consiliul Județean Arad, Centrul Cultural Județean Arad
- **Festivalul -concurs „Floare de pe Criș”, ediția a XXIII-a**
Ineu, 2 aprilie
Organizatori: Primăria Orașului Ineu, Consiliul Județean Arad, Centrul Cultural Județean Arad
- **„King of the Hill Tournament”, ediția a V-a**
7-9 aprilie, localități din județul Arad
Organizatori: Asociația Hard Enduro Club Arad, Consiliul Județean Arad, Centrul Cultural Județean Arad, CMC
- **Concurs Național de interpretare instrumentală pentru elevii de gimnaziu**
Arad, aprilie
Organizatori: Colegiul de Arte „Sabin Drăgoi”, Consiliul Județean Arad, Centrul Cultural Județean Arad
- **Concurs de canto și teorie „Nicolae Brânzeu”**
Arad, aprilie
Organizatori: Colegiul de Arte „Sabin Drăgoi”, Consiliul Județean Arad, Centrul Cultural Județean Arad

- **Concurs Național de Pedagogie și psihologie, Arad, aprilie**
Organizatori: Colegiul Național „Preparandia - Dimitrie Țichindeal”, Arad, Consiliul Județean Arad, Centrul Cultural Județean Arad
- **„Sărbătoarea Sălcuțelor”, ediția a III-a**
Arad, 7-9 aprilie
Organizatori: Asociația „Mobilizează-te”, Consiliul Județean Arad, Centrul Cultural Județean Arad
- **Festival muzical pentru copii „STELUȚA de CRISTAL”, ediția a VIII-a**
4 aprilie 2017
Organizatori: Consiliul Județean Arad, Centrul Cultural Județean Arad
- **Hora Ineuană**
Ineu, 17 aprilie
Organizatori: Primăria Orașului Ineu, Consiliul Județean Arad, Centrul Cultural Județean Arad
- **Turneul Prietenia, ediția a XVI-a**
Arad, 24 aprilie
Organizatori: Asociația Județeană de Fotbal, Consiliul Județean Arad, Centrul Cultural Județean Arad
- **Cetatea Șiria- Festival Medieval**
Șiria, 29 aprilie - 1 mai
Organizatori: Primăria Șiria, Consiliul Județean Arad, Centrul Cultural Județean Arad

Rebeca Bălăceanu, Ochiul lui Dumnezeu

